# Brief Meinoud Rost van Tonningen aan Anton Mussert (22 oktober 1941)

Brief, 22 oktober 1941 M.M. Rost van Tonningen aan A.A. Mussert. S’ Gravenhage, 22 oktober 1941.

Leider,

Bij schrijven van 18 september 1941 werd mij door het Bureau “Strijd en Offer,” een formulier ter invulling toegezonden. Op 18 oktober werd mij een tweede schrijven, gedateerd 17 oktober, waarbij mij verzocht werd, voor het einde van deze week het formulier ingevuld terug te zenden. De bedoeling is klaarblijkelijk, dat de leden, die drager zijn van het vijfjareninsigne een onderscheiding krijgen, voor zoover zij door hun strijd en hun offers zich een dergelijke onderscheiding hebben waardig getoond. Het moge ter beoordeling der oude partij-kameraden noodig zijn, dergelijke formulieren toe te zenden. U zult mij echter ten goede houden, dat ik ter verkrijging van de bedoelde onderscheiding niet tot opsomming mijner offers ten overstaan van het bureau overga, daar ik deze als genoegzaam bekend mag veronderstellen.

Doch U als Leider der Beweging moge ik eenige overwegingen voorleggen: Moet ik er aan herinneren, dat ik ontijdig, zulks in het belang van de door U dringend geachte stichting van het Nationale Dagblad, mijn post te Weenen verliet (hoewel mijn intrede in de Beweging in overeenstemming met U eerst maanden later zou plaatsvinden). Moet ik U uiteenzetten, dat ik met mijne oude moeder tezamen haar en mijn laatste spaarduiten verbruikte, daar ik wederom in nauwe overeenstemming met haar den steun van de zijde der Beweging tot het uiterste beperkte? Wilt U van mij hooren, dat ik genoeg zakenkennis had, om het waagstuk, de onderneming van het Nationale Dagblad, te onderkennen, gesticht als het was met onvoldoende middelen; onder leiding van en kennelijk niet tegen zijn taak opgewassen directeur (die door U binnen het jaar moest worden ontslagen op de rand van een bankroet); een dagblad, gespeend van behoorlijke journalistieke en administratieve krachten. Ik zette toen het kostbaarste bezit in, wat ik heb, mijn goede naam. Die goede naam werd ingezet in de meest bewogen politieke actie, die de Beweging sinds mijn intrede voerde, “de zaak Oss”. Voor het beginsel, dat de ongereptheid onzer kinderen voor homosexueele priesters onaantastbaar moet zijn, vocht ik ALLEEN tegen een oppositie in de Beweging (katholieke intellectueelen), tegen de georganiseerde laster, tegen alle politieke partijen, lokte acht vervolgingen, berecht in alle instanties uit, werd in vier parlementaire interpellaties het woord ontnomen, twee maal uit het Parlement gegooid, reisde onverpoosd in vergaderingen het land af, om het volk te bewegen en bracht tenslotte den minister van Justitie Goseling ten val, dezen knecht van een misdadig priesterdom. Het was deze Goseling, die als reserve-officier van de Generale Staf wraak nam door mijn arrestatie als eerste der Beweging te bewerkstelligen, een arrestatie, waarbij ik machteloos werd tegen aanvallen mijner tegenstanders en tijdens welke ik in de rug aangevallen door kameraden, die ook thans nog een hooge positie in de beweging innemen. Herinnert U zich mijn werk in de Kamer? Heeft U de vele aanvallen nog in het geheugen, welke in het politieke bureau ook daartegen zijn gericht, welke aanvallen in de zitting der economen onder leiding van kameraad von Brucken Fock in Uw aanwezigheid zoo jammerlijk mislukten, hetgeen U tot de erkenning der ongegrondheid dezer aanvallen bracht. In dien arbeid liggen nachten arbeid.

Moet ik U nogmaals, waarschijnlijk vergeefs, verhalen, hoe moeizaam ik na de nederlaag bij de verkiezingen van 1937 getracht heb, in Duitschland de waardeering voor de beweging in stand te houden; hoe ik in Berlijn de levering van goedkoop papier aan het Dagblad na de resultaatlooze reis van Chevalier en van Houten zoo krachtig doorzette, dat de Heer Wickel later aan d'Ansembourg zeide, mij de deur uit te hebben laten gooien, als het van hem afgehangen had. Deze werkzaamheid als "Handelsreiziger" werd vervolgens herhaald ter verkrijging van Duitsche advertenties en Duitsche abonnees. In een tijd, waarin elke Duitsche vriendelijkheid aan het adres van de N.S.B. door de regeering van Den Haag werd aangemerkt als een vijandige daad, werd minister von Ribbentrop op mijn herhaaldelijk verzoek door den SS-Reichsführer bewogen, U te ontvangen. Met den Reichsführer zelf bracht ik U in contact. Ik vroeg en verkreeg, na sterke oppositie overwonnen te hebben, plaatsing van Uw plan voor een Joodsch Tehuis in de Duitsche pers. Dit alles is thans muffe geschiedenis, evenals de eindelooze colportages in Rotterdam in den zomer en herfst van 1939, toen de schare bij het stijgen der spanningen langzamerhand tot een klein groepje dunde, die de gevaren bleef trotseeren. Onder de enkelen waren ook eenige dappere vrouwen, onder hen de dapperste van allen de toenmalige "vrouwenleidster Kameraadske Keers." Het heeft geen zin, het verleden op te halen.vooral niet als de waardeering ontbreekt en de laster in de Beweging als middel werd gehanteerd, om een richting, die ik onwrikbaar heb gehandhaafd, te treffen. Ik wil liever in dezen brief een poging tot opbouw van den toekomst doen. Daarmede geloof ik de Beweging nogmaals het beste te dienen. Het Nederlandsche Volk en ook onze Beweging is door den verloren oorlog tegen het Duitsche volk in een ernstige zielscrisis geraakt. Onze nederlaag heeft bij velen een minderwaardigheidscomplex te voorschijn geroepen; de steun, die onze Beweging kreeg van de Duitsche overheid, heeft elke ontplooiing van kracht in de oogen van het volk tot een misbruik van macht gemaakt. De Beweging zelf is innerlijk verscheurd. Zij startte op een Dietsch programma, dat jarenlang de volksche inzet op het Vlaamsche Zuiden richtte. Zij wordt thans met een ruk voor de verhouding tot de N.S.D.A.P. en haar Führer Adolf Hitler geplaatst. Zij zag enkele weken na den 10den mei de eerste mannen dienst nemen bij de Waffen SS en begreep dit veelal niet. Een verzet rees op en een neiging om een ieder, die de frontidee en dienst-name in de SS propageerde, als een landverrader te bestempelen. Een zekere de Haas, een individu, die wegens malversaties uit het N. V. V. werd verwijderd, kon Woudenberg en mij ongestraft beleedigen. Deze belediging werd noch door den toenmaligen leider van de C. I. D., thans leider van "Strijd en Offer", noch door Kameraad van Geelkerken, die maandenlang de bescheiden bij zich hield, gesignaleerd, laat staan bestraft. Uw instructies, zulks te doen, zijn niet uitgevoerd. Dit is voor mij niet maar geschiedenis. Hoe wordt mijn positie in de beweging als deze toestand blijft voortbestaan! U zelf heeft den Führer als Uw Leider, als den Führer aller Germanen erkend. U zelf heeft thans den eed van trouw van de W. A.-mannen op den Führer afgenomen, (De beëediging van een WA-bataljon door Mussert op het Binnenhof in den Haag op 10 Okt. 1941 voor hun vertrek naar het opleidingskamp van het Vrijwilligerslegioen in Oost-Pruisen) wat ook een jaar geleden nog veelal tot ernstige meeningsbotsingen aanleiding zou hebben gegeven. Het is verheugend, deze ontwikkeling in Groot-Germaanschen zin. Zij is ook een eisch van menschelijke waarachtigheid in het aangezicht der doode kameraden, die aan het front vielen na den onvoorwaardelijken eed van trouw aan den Führer te hebben afgelegd. Deze mannen vielen voor de Gemeenschap der Germaansche Volken en hun Führer. Zij waren bezield door hun geloof aan de eeuwigheid van hun volk en de heiligheid van de wetten van het bloed. Deze mannen, die hun leven aan het front inzetten, dwingen den eerbied af van onze tegenstanders. Ik kan begrijpen, dat U nu door "Strijd en Offer" de oude kameraden bijeenhaalt, die ook voor den 10den mei pal stonden en thans te oud of te invalide zijn, hun inzet aan het front te vernieuwen. Doch wat ik niet kan begrijpen is, dat U de richting, die deze ontwikkeling met ontembare stoerheid heeft voorgestaan, onder Uw oogen

laat beleedigen, belasteren. Dat de personen, die door hun onwankelbare wereldbeschouwing op den weg naar den Führer, de uiterste voorhoede hebben gevormd, veelal als jachtwild worden vervolgd.

Hiermede ben ik aangeland op de tweede vraag van het formulier, die mij opviel, nl. “Staat gij volkomen trouw achter den Leider ?” Het zou onmannelijk en eerloos zijn, U hierop een onoprecht antwoord te geven. De feiten, waartoe ik thans kom, spreken voor zichzelf. In den strijd, die ik boven heb geschetst, heb ik mede in het brandpunt gestaan, niet omdat ik dit nu sociaal gewenscht heb, doch omdat mijn overtuiging mij daartoe noopte. Waar de bedoeling van dit schrijven is, tot klaarheid te komen, verzoek ik U het volgende relaas in dit licht te beschouwen.

Ik ben Nationaalsocialist geworden door de aanschouwing van den Heldhaftigen titanischen strijd der Oostenrijkers en door de lezing van “Mein Kampf” in EEN enkele nacht. Ik vond in Hitler’s werk al hetgeen, waarop ik mijn gansche leven gehoopt had. Wat ik moeizaam als diepe geloofsovertuiging had verworven, was hierin neergelegd. Sindsdien vulde mijn nationaalsocialistische wereldbeschouwing mijn leven, zij is mijn onwankelbaar Godsgeloof.

Mijn intrede in de N.S.B. en het daarmede verbonden aanvaarden van Uwe leiding was een weloverwogen daad van diepen ernst. Ik meende als Nederlander de plicht te hebben, dit volk in een Nederlandsche Beweging te dienen, doch was er mij van bewust, dat ik in de wereldbeschouwing ver van de N.S.B. afstond.

Ik heb bij de intrede in de Beweging mijn gelofte afgelegd en heb er steeds, temidden der grootste moeilijkheden naar gestreefd mijn woord gestand te doen. Mijn gelofte staat nog steeds en MIJN HOUDING IN DE TOEKOMST ZAL DEZELFDE ZIJN ALS ZIJ STEEDS WAS. Mocht ooit, naar mijn diepste overtuiging een conflict ontstaan met den wereldbeschouwing van den Führer, dan zal ik evenals in het verleden mij ruiterlijk tot U wenden, om alles open te leggen. Vanzelfsprekend heeft U als Leider te beslissen. U begrijpt, dat zulke conflicten met Hitlers wereldbeschouwing mij in het verleden vaak voor een zwaren strijd hebben gesteld en het is dan ook mijn hoop, dat de N.S.B., hoe groot ook de innerlijke strijd in de Beweging heeft mogen zijn, tenslotte tot de klaarheid van Hitler’s wereldbeschouwing moge komen. Dit zou voor mij innerlijk een groote verlichting zijn.

Ook hier wil ik geen historie ophalen. U weet, welke botsingen ik gehad heb bij de verdediging der beginselen. Kameraden als Roskam, Woudenberg en anderen hebben er trouwens evenzeer voor gestreden. U weet, dat vooral de Jodenkwestie tot ernstige botsingen in den politieken Raad, vooral met Kameraad van Geelkerken aanleiding gaf, totdat de eerste schrede werd gezet: de sluiting der Beweging voor de Joden in Uw decemberrede 1938, een daad, die met onbeschrijflijke vreugde werd ontvangen.

De bezetting van ons land verraste de Beweging in haar langzame ontwikkeling naar de wereldbeschouwing van den Führer toe. De nog aanwezige Joden en vrijmetselaars (voor zoover bekend) werden thans uit de Beweging verwijderd of “kalt gestellt”. Dit heeft mijn innerlijken strijd vergemakkelijkt.

Tijdens mijn gevangenschap is, om redenen, die ik hoogstens kan bevroeden, doch nauwelijks kan bewijzen, een tegenactie ingezet. Deze viel samen met de uitnoodiging, welke in de knechtenpers der toenmalige Regeering aan de Beweging werd gericht, om zich van mij te distancieeren, een streek, die men van Goseling en zijn trawanten kon verwachten. Den dag

daarop begaf zich Kameraad Harloff tot U, vertoonde U op een vodje papier een mededeeling, dat ik U in Duitschland ondermijnd had, een mededeling, die hem notabene was verschaft door een ambtenaar der recherche derzelfde regeering, die van de Beweging eischte, dat zij mij zou verraden. De eisen van Woudenberg om door een forsche actie in de Kamer de onvoorwaardelijke solidariteit der Beweging met haar gevangen kameraden (Feldmeyer, Kröller, van der Oordt en mijzelve) te documenteeren, strandde o.a. op de laaghartige opmerking, dat men niet wist, of ik misschien toch landverraad had gepleegd. Aan het Nationale Dagblad werd verboden, over mij te schrijven en toen ik tenslotte ziek uit de gevangenschap terugkeerde, vernam Feldmeyer dat hij afgezet was als leider van de Mussertgarde en ik moest hooren, dat de Marchant et d'Ansembourg mijn werk als gevolmachtigde voor de betrekkingen met Duitschland had overgenomen. Eenigen tijd moest ik door een toeval ervaren, dat U de meening in een schriftelijk rapport aan een Duitsche instantie had weergegeven, dat ik U in Duitschland ondermijnd had. Den avond van mijn terugkomst, was mij dit alles nog onbekend. Ik werd bij verrassing per auto afgehaald, om bij den "Reichsführer" en den Rijkskommissaris te verschijnen, verklaarde daar in den loop van het gesprek, geen oordeel af te kunnen geven over den toestand, alvorens U te hebben gesproken, wat op den volgenden dag geschiedde. U heeft mijzelf toentertijd over dit bewijs van loyaliteit gesproken. In het belang van de Beweging verscheen ik als eerste met een geüniformeerde troep op straat, overtrad alle nog bestaande verboden (uniformverbod, colportageverbod, marschverbod) en bewerkstelligde de afschaffing dezer verboden na hevige straatgevechten. Wat de nieuwe gevolmachtigde voor Duitschland de Marchant et d'Ansembourg niet bereiken kon, heb ik toen voor U geregeld "de vervoergelegenheid voor den partijdag in Lunteren". Het resultaat was, dat men mij, op het drijven van den overste de Jong, de W.A., met wien ik bovenvermelde resultaten had bereikt, ontnam. Tenslotte begon een wel-georganiseerde campagne tegen mijn stamboom, waarbij de lasteraars er zorgvuldig voor zorgden hun anoniemiteit te behouden.

Het is ieders recht, zich ervan te overtuigen, of de leidende personen in een nationaal-socialistische Beweging van zuiveren bloede zijn. Ik had dit destijds in 1936 reeds begrepen, had ook begrepen, dat hierin klaarheid moest bestaan. Aanvankelijk met geringe middelen, doch later vooral na mijn benoeming tot President der Nederlandsche Bank (Daartoe in staat gesteld door mijn ruim inkomen) heb ik alles op alles gezet, om ongeacht de kosten, klaarheid in mijn stamboom te brengen. Dat is ook gelukt, in een mate, waarop weinig functionarissen der Beweging kunnen bogen. Daar ik weiger, mijn stamboom als eenling te laten onderzoeken, vroeg ik U de stambomen aller hooge functionarissen der Beweging, inbegrepen de mijne, te laten onderzoeken. Dit kan op korten termijn geschieden door het Sibbeamt, die het apparaat daartoe heeft.

Gebeurt dit niet, dan moet ik vaststellen, dat de vraag in het formulier aan de leden gesteld, of zij arisch zijn, zinledig is en dat de fluistercampagne tegen mij het uitvloeisel is van een laffe haatcampagne, die de aandacht van eigen bloedmenging af wil leiden. Men tast met deze campagne de nagedachtenis van mijn vader aan en beleedigt mijne moeder, die als een oude vrouw de beweging dapper diende.

Doch laat ik van het persoonlijke op het zakelijke overgaan. Ik kan rustig afwachten hoe dilettanten en lasteraars aan mijn stamboom liefhebberen, doch reeds heeft men in het hoofdkwartier zelf functionarissen met Joodsche bloedmenging ontdekt. De voortwoekerende twijfel, over en de aanwijzingen van enkele functionarissen van het Hoofdkwartier als Joodsch gemengdbloedigen tast echter de Beweging in haarwortels aan en maakt elke actie tegen de Joden onzerzijds tot een aanfluiting onzer beginselen. Het gerucht verspreidt zich; de

Beweging wordt er kwetsbaar door. Hiermede kom ik tot de toekomst en de taak onzer Beweging. Het politieke beeld van Nederland is op het oogenblik als volgt: Als draagsters der Nationaal-Socialistische Gedachte treden in Nederland op het oogenblik op, de N.S.B., de N.S.D.A.P.

De N.S.D.A.P. (Arbeitsbereich der Niederlande) maakt deel uit van een partijorganisatie, die later over het heele gebied van den Germaanschen Statenbond zal heengrijpen en waarschijnlijk door de V.D.A. (Volks Deutschen Ausland) officieel vertegenwoordigd zal zijn bij de Duitsche Gezantschappen in alle Staten van Europa. Het partijinsigne der N.S.D.A.P. zal de deuren in ons geheele vasteland openen. Door het begrip Volks-Deutsche zullen weldra meer dan 40.000 kinderen en hun ouders in Nederland in de gemeenschap opgenomen worden, die doorde N.S.D.A.P. (Arbeitsbereich) worden verzorgd. De organisaties der N.S.D.A.P. als H.J.; N.S.F. enz. breiden zich snel uit en beschikken over een groeiend aantal leden en “Heime”. Achter partij en nevenorganisaties staat de kracht, de ervaring van de N.S.D.A.P. in Duitschland. De Partij is doordrongen van de wereldbeschouwing van den Führer. Het is mij en met mij waarschijnlijk tal van anderen niet geheel duidelijk hoe de verhouding zal zijn tusschen N.S.B. en N.S.D.A.P.. De contacten breiden zich op alle terreinen uit. Ik zal U niet vervelen met beschouwingen over de samenwerking tusschen Nationale Jeugdstorm en H.J.; N.S.V.O. en N.S.V. enz. U is daar zelf dagelijks mee bezig. Laat ik komen op mijn eigen terrein, nl. het economische gebied. Hier ontwikkelt zich de zaak aldus, dat wij economisch meer en meer met het Rijk een geheel worden en in dit grootere kader datgene willen verwezenlijken, wat ik tegenover U “de gelding van den Nederlandsche mensch in de Germaansche ruimte” heb genoemd. Een toenemend aantal bedrijven in Holland raakt door de ariseering, door Feindvermögen of anderszins onder het beheer van een Verwalter en tenslotte in het bezit van Duitsche ondernemingen. Ik bevind mij in een uiterst moeilijke positie, daar ik bestormd word door Kameraden, die zelf in aanmerking hadden willen komen voor de leiding van een dergelijk bedrijf, of overname daarvan.

Daar velen niet kapitaalkrachtig zijn, ben ik op het oogenblik bezig een regeling te ontwerpen om door middel van het Middenstandscrediet deze Kameraden tegemoet te kunnen komen.

Er zijn op economisch gebied dus twee, of eigenlijk drie elementen, die onze aandacht verdienen. In de eerste plaats kapitaalkracht. In de tweede plaats de kundigheid, en in de derde plaats de samenwerking met de Duitsche bezettingsautoriteiten, bij de overname van te ariseeren bedrijven door Nederlanders. De machtsverhoudingen liggen veelal op het oogenblik zoo, dat onze Partij vanzelf teleurstelling moet wekken en de N.S.D.A.P. hier den voorrang krijgt. Ik hoop op korten termijn in deze gezamenlijk met Kameraad Gips enkele voorstellen te doen en misschien zal het goed zijn om de zaak eens met den Reichskommissar, met Generalkommissar Schmidt en Generalkommissar Wimmer te bespreken, nu minister Fischböck vertrekt.

Ik heb hier even uitgewijd op een terrein, dat ik zelf overzien kan en waarvan ik de moeilijkheden kan schetsen, die er zouden kunnen ontstaan en de verhoudingen tusschen N.S.D.A.P. en N.S.B. zouden kunnen vertroebelen.

Zoo is het overal. Ik kan U makkelijk tal van andere voorbeelden noemen. Een ding is ontegenzeggelijk waar, dat men de ervaring en het organisatie vermogen en de financieele kracht der N.S.D.A.P. overal duidelijk kan waarnemen.

Ik kom nu tot de N.S.B. Zij is onze Beweging, U is haar Leider. Zooals U zelf zegt, beschouwt U Hitler als den Führer aller Germanen, die als het ware de top vormt, van het geheel. Hoe zal in de eerstvolgende jaren de verhouding van het Nederlandsche volk t.o.v. onze Beweging en de N.S.D.A.P. zijn? Zooals ik U reeds mondeling eenmaal zeide, is ons volk door het doodzwijgen onzer beweging en door het ontbreken van een zoo tastbaar martelaarschap voor 10 mei als in de Duitschen en Oostenrijkschen terreur is aanschouwd veelal onbekend met den strijd, dien wij tot 10 mei tegen de overmacht onzer vijanden streden.

De Nederlanders, die om welke redenen ook (en helaas zullen er ook tal van opportunisten zijn) mettertijd tot inkeer gekomen, lid willen worden van een Nationaal-Socialistische organisatie zullen, als zij in hun stamboom eenige Duitsche voorouders hebben (dat zijn er zeer vele) de keuze hebben tusschen de N.S.D.A.P. en de N.S.B. respectievelijk als Volksdeutsche of als Nederlander. Treedt een Volksdeutsche in de N.S.D.A.P. (Arbeitsbereich) dan deelt hij in alle voorrechten, welke een Duitsch lid op het Europesche vasteland zal genieten en behoudt bovendien zijn Nederlanderschap. Adolf Hitler is zijn Führer. Het zou een misvatting zijn dergelijke personen uit hoofde van deze gedragslijn zonder meer als Duitschers te bestempelen. Want kozen zij de N.S.B., dan is, waar U zelf Hitler als den Führer aller Germanen heeft bestempeld, tenslotte Hitler evenzeer hun Führer als bij hun intrede in de N.S.D.A.P.

Het is in het belang van de gemeenschappelijke zaak van het Nationaal-Socialisme, dat het Nederlandsche volk niet den indruk krijgt van een concurrentie tusschen N.S.D.A.P. en N.S.B. als het voor het Nationaal-Socialisme gewonnen wordt. Hoe zuiverder dit ideaal wordt gesteld, des te eerder zal ons doel zijn bereikt. Hoezeer het probleem alle strijders bezighoudt, moge uit het volgende blijken:

Een der oudste en beste strijders onzer Beweging, die U zeer zeker trouw is toegedaan zeide mij nog dezer dagen: Als het niet lukt om de Nederlanders als volwaardige mannen hun taak in Nederland te doen vervullen, doch zij door het mislukken onzer Beweging als niet gelijkgerechtigde burgers in den Germaanschen Statenbond zouden moeten leven, ware de Anschluss beter geweest, want dan was de gelijkgerechtigheid vanzelf gekomen.

Ik wil niet verder uitwijden, doch U om een onderhoud verzoeken. Als ik tot de innerlijke geslotenheid der Beweging kan bijdragen, zal ik met vreugde mijn taak vervullen.

In de hoop dat U mijn schrijven als een oprechte poging tot positieve medewerking wilt waarderen, teeken ik, Hou Zee,

M. Rost van Tonningen

Rost van Tonningen, F. S. (1996). *Op zoek naar mijn huwelijksring*. Erembodegem: Krijger, 185-193.